
HET PLAN GOETHALS

Het plan van G. Goethals, landmeter, gepubliceerd bij P. de Goesin in 1796 en gedrukt op een groot aantal exemplaren, is merkwaardig onder velerlei opzichten. Het bevat een alfabetische lijst van de straten, markten en pleinen, geeft een lijst van de godsdienstige gebouwen, hospitalen, scholen, openbare gebouwen, bruggen in hout en steen. Het plan is verdeeld in vierkanten, in de hoogte aangeduid door een

cijfer en beneden door een letter. De afmetingen zijn 720 mm. op 510 mm. Het plan steunt op een nauwkeurige opmeting. De schaal is zorgvuldig aangeduid : 12 cm. op het plan zijn 200 roeden of 780 meter. De schaal bedraagt dus 1/6 500.

Het plan van Goethals is origineel en persoonlijk. De auteur heeft nauwkeurig de veranderingen van de stad Gent onder de regering van Maria-Theresia en Jozef II opgetekend. Deze veranderingen zijn niet zo talrijk, maar laten ons toe vast te stellen, dat de stationaire toestand van de vorige eeuwen zal eindigen.

Het beluik van de Bijloke is niet veranderd, maar met de bouw van het Stapelhuis (1779) werd de Coupure - links bebouwd vanaf het Stapelhuis tot aan de molen. Wat verder ziet men de aanleg van nieuwe straten rond het Rasphuis (1775). Men bemerkt reeds enkele huizen in de Akkergermstraat, waar de oostzijde bijna is volgebouwd. Aan de Brugse Poort bemerkt men enkele rijen nieuwe woningen en langs het kanaal het nieuw kerkhof (1785) (Bedoeld wordt het oud kerkhof in de De Smetstraat). Op de rechter oever van de Coupure ziet men vijf of zes gebouwen dichtbij de Iepensteeg. De Saliestraat (= Kromme Elleboog) is niet voltooid, Twaalfkameren is aangelegd tot aan de Rozemarijnbrug. De Theresianenstraat telt enkele huizen aan de toekomstige Casinostraat (= Wispelbergstraat). De Rasphuisstraat en de Coupuregang (= Akkerstraat) zijn bijna volgebouwd. De Brugsepoortstraat is voltooid. Het Begijnhof is intact, maar het Prinsenhof, verkocht in 1777, is verkaveld en men bemerkt er nieuwe gebouwen. De Sint-Antoniuskaai, de Lievegang (= Kolveniersgang) en de Molenaarsstraat worden bebouwd. Noch de Groene Briel noch de Palingstraat (= Groene Briel) zijn veranderd tot aan het Meerhem. Slechts weinig huizen zijn er bijgekomen in het Berouw en op de Vogelenzang, maar de Geuzenberg is voltooid. Geen veranderingen op Meulestede, op de Voormuide, in de Priesterstraat (= Doornzelestraat) en op het Nieuwland. Er werd niets bijgebouwd aan de Reke noch in de Ham. De Leopoldstraat is in aanleg. Op de Joremaykensmeers zijn reeds enkele huizenblokken gebouwd (de latere Dampoorstraat).

Rond het Spanjaardkasteel en in de Heernis is niets veranderd. Er werd ook niet gebouwd tussen de Keizerpoort en de Sint-Lievenspoort, noch tussen de Sint-Lievenspoort en de Oude Molenaarsstraat (= Wememaerstraat). Er zijn evenmin veranderingen gekomen tussen Ter Platen, de Heuverpoort en de Kortrijkse Poort. Rond de kazerne van 1687 op het Eekhout zijn enkele gebouwen opgetrokken. Op de wijk Sint-Pieters zijn de Dekstraat en de Kazernestraat in aanleg. Langs de steenweg naar Kortrijk staan slechts weinig huizen tot aan de herberg De

Hert.

Het plan van Goethals is merkwaardig omdat het aantoont, dat de driehoekige omsluiting van de stad stilaan zal verdwijnen. De stad Gent werd ontmanteld op bevel van Jozef II (1782). De versterkingen zijn in puin; de bolwerken zijn lanen en wandelingen geworden en enkele grachten zijn gedempt. Het Monterey-fort voor de Kortrijkse Poort is verdwenen; van het Spanjaardkasteel is de zijde gericht naar de Dampoort afgebroken. De Baudelo-abdij wordt gebruikt voor de Ecole Centrale en Bibliotheek. Het park werd een Botanische Tuin. Het Bisschoppelijk Paleis (Steendam) wordt gebruikt als departementaal hotel; het Sint-Agnesklooster (Lindenlei) wordt als broodmagazijn gebruikt. Er naast aan de Coupure bevindt zich het Douanekantoor. Het Sint-Veerle-kapittel werd overgebracht naar de Jezuïeten in de Voldersstraat en de Raad van Vlaanderen is ondergebracht in hun gewezen college. De academie is in het oud Augustijnencollege. De kleine zaal van de Parnassusschouwburg gebouwd in 1789, is aangeduid op het plan en in de legende (Houtlei).

Vertaling uit het werk "Plans de Gand" door Victor Fris (1920).

NOOT : Zoals reeds medegedeeld is een heruitgave van het Plan Goethals op zwaar papier verkrijgbaar in het Documentatiecentrum (prijs 100 fr.). Voor verzending per post in een kartonnen buis : 150 fr. te storten op de postrekening 000-1050473-60 Heemkundige en Historische Kring Gent.

BIBLIOGRAFIE

1. ZO DE VADER ZO DEN ZOON II

In het maartnummer van G.T. hadden we op blz. 109 de gelegenheid, met veel lof trouwens, onze mening uit te brengen over een artikel dat ons medelid Jacques de Vriendt even voordien voor *Vlaamse Stam* geschreven had. Het betreft de genealogie van het Vleeshouwersgeslacht der *Van Loos*.

Inmiddels vergastte dezelfde genealoog ons, eveneens in *Vlaamse Stam*, (meinummer 1979, blz. 265-281) op een andere verhandeling die we gerust de evenknie van zijn eerste pennevrucht mogen noemen. Ik gewaag van evenknie omdat de auteur in beide gevallen over beroepsdoders handelt : in het eerste geval zijn de slachtoffers onnozele huisdieren, in het tweede geval misdadige mensen.